

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

343.7

Szerző:

Cím *Egy fiatal tanár milliós értékű ösnyomtatványokat lopott az Akadémia könyvtárából*

Forrás:

Magyarság

Hely

Idő

1924

Személy

Helyszám

Egy fiatal tanár milliós értékű ösnyomtatványokat lopott az Akadémia könyvtárából

— A Magyarság tudósítójától —

A magyar tudományos életnek szomorú szenzációja van. Nagyszabású lopás tartja igazalomban már betek óta tudományos közvéleményünket. A lopás szimbolusja a Magyar Tudományos Akadémia könyvtára, teltese pedig egy a tudós-világban ismert jónévű fiatal ember, aki magamegfeledkezésében több naggyártékú ösnyomtatványt csempészett ki az Akadémiából és különböző antikváriusoknál értékesítette a megbecsülhetetlen értékű könyveket.

Az első magyar könyvbotrány

Hasonló nagyszabású könyvtolvajlás eddig még elő sem fordult nálunk. Csak ötvízdekkel ezelőtt kavarta fel a közvéleményt az a legendás Korvina-botrány, amelynek egy szerény magyar tudós, Csontos János esett áldozatul. Pedig a Nemzeti Múzeum Korvínát nem is ő, hanem egy múzeumi szolgá lopta el, akinél hagyatékából, két nagy utazókosárba csomagolva, mind a 28 ritka könyv sértetlenül előkerült.

Ennek a szomorú ügynek minden részletéről csak nemrégiben tudta meg a nyilvánosság a valóságot, úgyhogy néhai Csontos Jánosnak már csak halóporában szolgálhattak igazságot azok a kevesek, akiket tragikus sorsa megindított.

Az Akadémia elfüлт ösnyomtatványai

Hónapok óta beszélnek a magyar tudósok összejövetelein, törzsasztalainál és üléseken, hogy Holik Flóris dr. többmillió értékű képviselő ösnyomtatványt vitt magához szabálytalanul a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárából és a lopott könyveket különböző antikváriusoknak adta el.

Holik Flóris dr., akit kortársai Ábel Jenő szellemi örökösének tekintettek és aki Compostella Jakab és a Szent László-legendák képeslétéről írt feltűnést keftő tanulmányt, most 25-26 éves. Előkelő protektorai és szorgalmas munkássága szép jövővel bíztatták, különösen Fraknói Váncs, a magyar történetírók és nevezőre várt tőle sokat. A szerencsétlen fiatal okleveles tanár decemberben több, állítólag 6-8 ösnyomtatványt vitt el Ranschburg Gusztávnak a Ferenciek-teréren álló közismert könyvesboltjába. Ranschburg a fiatal tudóst régóta ismerte, tudta, hogy sok értékes könyvet vásárolt össze és így még csak nem is gyaníthatta, hogy régi vevője lopott kincseket kínál megvételre. Ranschburg a felkínált ösnyomtatványokat ötmillió és néhány száz ezer koronáért meg is vásárolta.

Egy-két kötetnek hamarosan akadt is vevője, a többit azonban Ranschburg restaurálni íparkodott. A restaurációs munka közben támadt az a gyanúja, hogy a ritka ösnyomtatványok valamelyik közkönyvtárából eredhetnek. Lelkiismeretesen kutatni is kezdett és csak hamar rájött, hogy a Holik Flóristól vásárolt ösnyomtatványok egytől-egyig a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárából kerültek ki. A bélyegzők ügyesen ki voltak mosva és csak néhány bejegyzés árulta el, hogy az ösnyomtatványok azonosak azokkal, amelyeket Hellebrandt Árpád, a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosa írt le, bibliografiai tanulmányában.

Deponálják az ösnyomtatványokat

Ranschburg Gusztáv nyomban beküldte a fiát, Ranschburg Györgyöt, a Ma-

gyar Tudományos Akadémia főtákkárához, Balogh Jenő dr., volt miniszterhez, akinél bejelentette, hogy Holik, mint saját gyűjtését adta el a ritkaságokat a Ranschburg antikváriumnak. Az irásbeli jelentéssel egyidejűleg Ranschburgék deponálták is a náluk lévő és Holiktól megvásárolt ösnyomtatványokat az Akadémia főtákkáránál.

Mindez már hetekkel ezelőtt történt és valóban csodálatos, hogy a kínos ügy máig sincs egyedüli útjára: a bűnvádi tőre terelve.

Balogh Jenő főtákkár, akitől a Magyarság tudósítója felvilágosítást kért ebben a szomorú szenzációban, kijelentette, hogy nyomban elrendelte a könyvtár revízióját és értesítette a többi nagy budapesti könyvtárat, az Országos Széchenyi-könyvtárt és az Egyetemi-

könyvtárt, vizsgálják meg, nem tűntek-e el onnan is hasonló ritkaságok. Bűnvádi feljelentést bír szerint azért nem tett az Akadémia, mert meg akarta kiméni a megzavart fiatal ember tiszteltreméltó hozzátartozóit.

Ki a károsult?

Az ügy mai állása mellett nagyon valószínű, hogy a bűnvádi feljelentést azok az antikváriusok fogják megtenni, akik — az eddigiek szerint — egyedüli károsultjai a szomorú kulturbotránynak.

A Ranschburg-cég ugyanis a nála lévő könyveket deponálta az Akadémiánál, amelytől természetesen hiába igényelné azt a decemberben kiízetett ötmillió koronát meghaladó vételárat, amelyet Holik Flórisnak kifizetett és amely valószínűleg, ma jóval nagyobb összeget jelent. Ugyanigy járt el bír szerint Stemmer Ödön Fürdő-utcai antikvárius, aki szintén vásárolt Holiktól néhány ösnyomtatványt.

Ezidőszent tehát a Ranschburg és

Stemmer-cég a károsultak, de valószínű, hogy más antikváriusokhoz is kerültek Holik útján ösnyomtatványok, mert a tudományos körökben keringő hírek szerint eddig tizenhét ösnyomtatvány hiányzik eredeti helyéről. A jóhiszemű antikváriusok kárát eléggé megvilágítja az a tény, hogy a Thury-cykronika egyik nem akadémiai példánya a Lantos-cég féli ezidei aukcióján már félmillió koronáért eszerélt gazdát. Hasonló nagy értéket képvisel az ugyancsak ellopott Schedl-krónika és Balbus ösnyomtatvány, mint általában minden ösnyomtatvány. Mert hiszen ösnyomtatványok vagy inkunabulák alatt azokat a mozgatható betűkkel nyomott műveket értik, amelyek 1500 előtt jelentek meg, úgyhogy egytől-egyig ritkaságszámba mennek. A Magyar Tudományos Akadémia ösnyomtatványgyűjteménye egyike a leggazdagabb inkunabula könyvtáraknak, amelyet most pótolhatatlan kár fenyegetett.

Ezért állítjuk, hogy a legsúlyosabb károsult a magyar tudomány, amelyet hasonló esetektől egyszersmindenkorra mentesíteni kell.

Hogyan történhetett a lopás?

Az akadémiai ösnyomtatványokat csakis olyan ember tulajdoníthatta el, aki jól ismerte az Akadémia könyvtárát. Más könyvtárból el sem tűnhettek volna, mert például a Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi-könyvtárában, mint minden más helyen is, az efféle naggyártékú műveket feltűs ískal alatt tartják. Az egyik kulcsot a könyvtár igazgatója, a másikat az ösnyomtatványok kezelője őzi és a könyvekhez csak mindkét felelős könyvtáros jelenlétében lehet hozzáférni. A könyveket természetesen csak tértvény ellenében adják ki helyszíni használatra.

Nem így az Akadémia könyvtárában, ahol ezeket a ritkaságokat külön szobában őrzik ugyan, de a könyvtári szolgák egyike kezeli, aki ismert kutatóknak hír szerint *téltvény nélkül is kiadja használatra*. Télviz idején, amikor a fűtési nehézségek miatt mindeki télikabátban jár be a könyvtárba, könnyű volt a becses könyveket feltűnés nélkül eltüntetni.

Távolról sem kívánunk vádat követelői az Akadémia tiszteletreméltó könyvtárosai ellen. Ez a nagyszabású könyvlopás azonban azt bizonyítja, hogy az *eddig rendszerrel azonnal és gyökeresen szakítani kell*. Felelősséget sem az Akadémia ősz főkönyvtárosa, sem hónapok óta súlyosan beteg könyvtárosa nem viselhetnek, mint ahogy azokat a fiatal segédeket sem terhelheti felelősség, akik *nem felelős állásban végzik munkájukat*.

Az ösnyomatványok tömeges eltűnése mindenesetre sürgősen követeli, hogy *energikuskezű fiatalembert állítsanak a nagy kincseket őrző könyvtár élére*, aki személyében felelős mindenért és akinek működése kizár minden elajta visszaélést.

Azt a megtévelyedett fiatalembert pedig, aki nagy nemzeti kincsekkel sáfárokodott hűtlenül és visszaélt egy nagy közgyűjtemény bizalmával, bűnvádi uton kell felelősségre vonni és kártérítésre kényszeríteni, nehogy idővel ártatlan emberekre essen annak a gyanunak árnyéka, amely ma teljes erejével megtorlást követel.